

УДК 340.132.6:341

DOI 10.33244/2617-4154.2(19).2025.73-82

**Н. А. Сердюк,**  
д-р юрид. наук, професор,  
професор кафедри права та публічного управління,  
Київський національний університет будівництва і архітектури  
e-mail: natalia.serdyk@gmail.com  
ORCID ID 0000-0003-4279-4294

## **ПРАВО НА МИР: СУЧАСНЕ РОЗУМІННЯ ТА НОВІ ВИКЛИКИ**

У сучасному світі, який швидко змінюється, поняття «право на мир» набуває нового значення, еволюціонуючи у відповідь на глобальні виклики, такі як кліматичні зміни, кібербезпека та пандемії. Зміна характеру конфліктів, глобалізація та зростання ролі недержавних суб'єктів вимагають переосмислення традиційних підходів до забезпечення миру. Аналіз еволюції тлумачення права на мир є ключовим для розуміння сучасних тенденцій у міжнародних відносинах.

Метою цього дослідження є оцінка адаптації міжнародного права до нових форм конфліктів та викликів у контексті забезпечення права на мир, аналіз юридичних аспектів російської агресії, зокрема порушень міжнародного гуманітарного права та міжнародного права прав людини, а також оцінка реакції міжнародного співтовариства з точки зору міжнародного права.

У дослідженні використано комплексний підхід, що охоплює аналіз міжнародно-правових норм, міжнародних судових рішень, документів міжнародних організацій та наукових праць. Застосовано методи системного аналізу, порівняльного правознавства та міждисциплінарного підходу, що об'єднує знання з правознавства, політології, економіки та соціології.

Дослідження показало, що поняття «право на мир» еволюціонувало, охоплюючи не лише відсутність збройних конфліктів, але й відсутність насильства в будь-якій формі, створення умов для сталого розвитку та забезпечення прав людини. Індивідуалізація права на мир відображає зростання розуміння того, що мир – це право кожної людини. Міжнародне право прав людини та міжнародне гуманітарне право взаємодоповнюють одна одну, створюючи комплексну систему захисту людського життя та гідності.

Міжнародне право, як система, постійно адаптується до нових форм конфліктів та викликів. Для ефективного забезпечення права на мир необхідний комплексний підхід, що охоплює міжнародно-правові механізми, економічні, соціальні та політичні заходи. Важливу роль відіграють недержавні суб'єкти, як-от громадянське суспільство, міжнародні організації та бізнес. Потрібно вдосконалювати поняття «право на мир»,

*розвивати інструменти забезпечення миру та посилювати роль недержавних суб'єктів. Ключовими чинниками є виявлення та запобігання конфліктам.*

**Ключові слова:** *право на мир, міжнародне право прав людини, міжнародне гуманітарне право, адаптація міжнародного права, тлумачення права, міжнародні організації, глобальні виклики, сталий розвиток.*

**Постановка проблеми.** У сучасному швидкоплинному світі поняття «право на мир» досліджується насамперед у рамках міжнародного права і набуває нового значення. Поняття «право на мир» еволюціонує у відповідь на нові глобальні виклики, такі як кліматичні зміни, кібербезпека та пандемії. Зміна характеру конфліктів, глобалізація та нові виклики вимагають переосмислення традиційних підходів до забезпечення миру. Аналіз еволюції тлумачення права на мир є ключовим для розуміння сучасних тенденцій у сфері міжнародних відносин. Тож у міру глобалізації та взаємозалежності держав поняття «право на мир» набуває нового значення, а дослідження його еволюції сприяє зміцненню міжнародного співробітництва та розробці нових механізмів забезпечення миру.

Право на мир не обмежується відсутністю збройних конфліктів. Воно охоплює право кожної людини на гідне життя, свободу від страху та насильства. Розуміння еволюції цього поняття дає змогу глибше зрозуміти взаємозв'язок між правом на мир та іншими правами людини. Зростання ролі громадянського суспільства, міжнародних організацій і бізнесу в забезпеченні миру вимагає нового розуміння і визначення ролі та відповідальності цих суб'єктів. Комплексність розуміння права на мир вимагає міждисциплінарного підходу, який об'єднує знання різних наук (право, політологія, економіка, соціологія) та сприяє розвитку нових теоретичних моделей і практичних інструментів для забезпечення миру. Дослідження цієї теми дає змогу краще зрозуміти сучасні загрози миру та розробити ефективні стратегії їх подолання.

**Стан дослідження.** Питання, тлумачення «права на мир» та його забезпечення є надзвичайно багатограним і вивчається різними науковцями та інституціями. Проте можна виділити деякі ключові сучасні напрями. Дослідження, які стосуються забезпечення права на мир: В. Багрій аналізує правові механізми забезпечення права на мир, зокрема, на основі декларацій Генеральної Асамблеї ООН [1]. О. Ромців розглядає конституційно-правові засади права на мир, практику його застосування та проблеми правового регулювання й механізмів реалізації [2].

Дослідники, які вивчали розуміння «права на мир»: І. Є. Переш та О. Барна аналізували право на мир як особливе право третього покоління прав людини [3], Д. М. Белов та І. С. Сухан досліджували сучасні підходи до праворозуміння права на мир та багато інших [4].

Це дослідження має на меті оцінити, як міжнародне право адаптується до нових форм конфліктів та викликів щодо забезпечення права на мир, дослідити юридичні аспекти російської агресії, зокрема проаналізувати порушення норм міжнародного права прав людини (далі – МППЛ) і міжнародного гуманітарного права (далі – МГП) та оцінити реакцію міжнародного співтовариства з погляду міжнародного права на забезпечення права на мир.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Поняття «право на мир» є одним із фундаментальних у системі міжнародного права [5; 6]. Однак його тлумачення та зміст еволюціонували з часом, відображаючи зміни в міжнародних відносинах та виклики, що поставали перед світовою спільнотою.

Після Другої світової війни право на мир було сформульовано як реакція на жахи глобального конфлікту. Воно розглядалося переважно як відсутність збройного конфлікту між державами. Контекст біполярного світу та гонки озброєнь обмежував розуміння права на мир. Воно часто розглядалося в контексті військово-політичної рівноваги та стримування. З кінцем холодної війни та появою нових форм конфліктів (гібридні війни, кіберконфлікти, тероризм) поняття «право на мир» значно розширилося. Воно стало охоплювати не лише відсутність збройного конфлікту, але й:

а) відсутність насильства в будь-якій формі, що охоплює як фізичне насильство, так і структурне насильство, пов'язане з нерівністю, дискримінацією та порушенням прав людини;

б) створення умов для сталого розвитку, оскільки мир неможливий без вирішення таких проблем, як бідність, голод, соціальна несправедливість та екологічні кризи;

в) забезпечення прав людини, адже право на мир нерозривно пов'язане з іншими правами людини, такими як право на життя, свободу, безпеку та справедливий судовий розгляд;

г) міждисциплінарний підхід, позаяк сьогодні розуміння права на мир виходить за рамки юриспруденції й містить елементи політології, соціології, економіки та інших сфер людської діяльності.

Зростає розуміння того, що право на мир є не лише правом держав, але й правом кожної окремої людини, тобто відбувається індивідуалізація права на мир – від держави до особи. Класичне розуміння права на мир було тісно пов'язане з відносинами між державами. Воно передбачало відсутність збройних конфліктів на міжнародній арені та забезпечення територіальної цілісності держав. Однак еволюція міжнародного права та зміна геополітичного ландшафту призвели до того, що поняття «право на мир» стало набувати більш індивідуального характеру.

Це відбулося в результаті встановлення універсальності прав людини із проголошенням Загальної декларації прав людини (1948 р.), яка закріпила ідею, що всі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах [7]. Це означає, що кожна людина має право жити в мирі та безпеці, незалежно від своєї національності, раси, релігії чи інших ознак.

Аналізуючи тенденцію індивідуалізації права на мир, можна виділити окремі аспекти, які вона передбачає, а саме:

а) право кожної людини жити в мирі передбачає, що кожна людина має право на життя, свободу від страху та насильства, а також на участь у прийнятті рішень, що впливають на її життя;

б) захист від будь-яких форм насильства, охоплюючи збройні конфлікти, тероризм, гендерне насильство, торгівлю людьми та інші види експлуатації;

в) створення умов для мирного співіснування, оскільки право на мир охоплює не лише відсутність збройних конфліктів, але й створення умов для мирного співіснування різних соціальних груп, культур та релігій.

Отже, індивідуалізація означає перехід фокусу від держави як основного суб'єкта міжнародного права до індивіда і передбачає не заперечення ролі держави, а скоріше доповнення її відповідальності індивідуальними правами та обов'язками.

Індивідуалізація вимагає, щоб національне законодавство було узгоджено з міжнародними стандартами прав людини, не лише ратифікацію міжнародних договорів, але й активну імплементацію їх положень у внутрішнє право та створення національних інституцій з прав людини, омбудсменів та інших механізмів захисту, які сприяють реалізації індивідуальних прав. Переведення міжнародних стандартів у національне законодавство та практику – складне завдання, яке потребує політичної волі та ресурсів, оскільки можуть виникати ситуації, коли національні інтереси суперечать міжнародним стандартам прав людини.

Індивідуалізація права на мир породжує розширення кола суб'єктів міжнародного права, які набувають більшої ролі в міжнародних відносинах, а також посилення відповідальності держав за забезпечення прав людини на своїй території та за кордоном. Крім того, потребує розвитку міжнародного гуманітарного права, що покликане захищати цивільне населення в умовах збройних конфліктів та інших надзвичайних ситуацій, і посилення ефективності співпраці між державами та міжнародними організаціями.

На сьогодні процеси глобалізації зміцнюють взаємозалежність між людьми та державами, що робить питання миру та безпеки глобальним викликом. Тому в останні десятиліття відчутне зростання ролі громадянського суспільства та міжнародних неурядових організацій сприяє утвердженню індивідуального виміру права на мир. Роль недержавних організацій типу Червоного Хреста, лікарів без кордонів та інших, які відіграють суттєву роль у захисті прав людини в зонах конфліктів та забезпеченні гуманітарної допомоги цивільному населенню, створює нові можливості для захисту прав людини, але також потребує більш чітких правил їх діяльності.

Так, індивідуалізація права на мир є важливою тенденцією в сучасному міжнародному праві. Вона відображає зростання розуміння того, що мир – це не лише відсутність війни, а й забезпечення прав і свобод кожної людини. Ця тенденція має значні наслідки для міжнародних відносин і вимагає спільних зусиль міжнародного співтовариства.

Визначені вище виклики сьогодення потребують комплексного підходу до забезпечення права на мир, охоплюючи як міжнародно-правові механізми, так і заходи в сфері економіки, соціального розвитку та політики.

Міжнародно-правові норми та інструменти встановлюють загальні принципи і межі поведінки держав та інших суб'єктів міжнародного права. Однак вони самі собою не можуть забезпечити стабільний мир [8]. До міжнародно-правових механізмів у такому разі потрібно відносити не тільки міжнародні норми, а й міжнародні суди і трибунали, які створюють механізми для розгляду міжнародних злочинів та встановлення відповідальності винних і відновлення справедливості; міжнародні санкції, які застосовуються як засіб

тиску на держави, що порушують міжнародне право, але можуть мати негативні наслідки для цивільного населення; миротворчі місії, які проводять ООН та інші міжнародні організації для підтримки миру в зонах конфліктів; а також міжнародні гуманітарні організації, які надають допомогу постраждалим від конфліктів, сприяють відновленню й відбудові.

Економічна нерівність, бідність, безробіття часто є джерелами соціальної напруги та конфліктів [9]. Тому сталий економічний розвиток є важливою складовою забезпечення миру і полягає в рівномірному розподілі ресурсів, оскільки важливо не тільки збільшувати загальний обсяг економіки, але й забезпечувати справедливий розподіл багатства. Економічну стабільність забезпечать підтримка малого та середнього бізнесу, що сприятиме створенню робочих місць і економічному зростанню на місцевому рівні, та інвестиції в інфраструктуру, оскільки розвиток транспортної, енергетичної та іншої інфраструктури сприяє економічному зростанню й соціальній інтеграції. Крім того, свобода торгівлі та інвестицій може сприяти економічному зростанню, але також може посилити нерівність, якщо не супроводжується відповідними заходами.

Соціальний розвиток охоплює соціальну справедливість з дієвою системою соціального захисту, доступ до якісної освіти, охорони здоров'я та інших соціальних послуг, що сприятиме створенню стабільного суспільства [9].

У політичній сфері потрібно створити сприятливі умови для мирного співжиття, забезпечення реального верховенства права, відкритість уряду і підзвітність перед громадянами, що є умовою боротьби з корупцією і забезпечення довіри до державних інститутів [10]. Немаловажним є залучення громадян до процесу прийняття рішень, що сприятиме легітимності політичних інститутів. Такі елементи політичної культури, як толерантність, взаємоповага і готовність до компромісу, забезпечать мирне співжиття.

Комплексний підхід до забезпечення миру – це складний і багатогранний процес, який вимагає зусиль різних суб'єктів на різних рівнях, як спільних зусиль міжнародного співтовариства, так й індивідуальної відповідальності кожної людини. Це і забезпечення екологічної безпеки, безпечного довкілля, гендерної рівності, залучення молоді до процесів прийняття рішень, розв'язання конфліктів та ін.

Важливою є роль громадянського суспільства, міжнародних організацій та бізнесу в забезпеченні права на мир. Громадські організації слідкують за дотриманням прав людини, беруть участь у виявленні порушень та інформуванні міжнародної спільноти. Їхні звіти часто стають підставою для міжнародних розслідувань і втручання. Ці організації першими надають допомогу постраждалим у зонах конфліктів, забезпечуючи їжу, воду, медичну допомогу та тимчасове житло. Багато конфліктів вдається врегулювати завдяки зусиллям громадських організацій, які є посередниками між ворогуючими сторонами. Кампанії та акції громадських організацій допомагають привернути увагу до проблем, пов'язаних з війною та насильством, і мобілізувати громадськість на підтримку мирних ініціатив.

Міжнародні організації створюють глобальні мережі співпраці. ООН та її структури координують міжнародні зусилля з підтримки миру, надають гуманітарну допомогу, сприяють розвитку й демократичним перетворенням. Регіональні організації, як-от

Європейський Союз, Африканський Союз та інші, відіграють важливу роль у врегулюванні конфліктів і підтримці миру у своїх регіонах. Міжнародні неурядові організації працюють у різних сферах, від захисту прав людини до охорони довкілля. Вони часто мають більш гнучку структуру і можуть швидко реагувати на зміни ситуації. Зусилля недержавних суб'єктів доповнюють і підсилюють діяльність держав і міжнародних організацій. Для ефективного вирішення глобальних проблем, пов'язаних з війною і насильством, потрібна тісна співпраця усіх зацікавлених сторін.

Якщо свідчити про бізнес у забезпеченні права на мир, то потрібно зазначити, що компанії все більше усвідомлюють свою соціальну відповідальність і беруть участь у проєктах, спрямованих на розвиток спільнот, створення робочих місць і захист довкілля. Бізнес може інвестувати в проєкти, які забезпечують стабільність і розвиток у регіонах, постраждалих від конфліктів, та може впливати на уряди й міжнародні організації, закликаючи їх до вжиття заходів для забезпечення миру і стабільності.

**Висновки.** Міжнародне право, як система, постійно еволюціонує, намагаючись адаптуватися до нових форм конфліктів і викликів, що загрожують праву на мир.

Право на мир – це право кожної людини жити в умовах, вільних від насильства та збройних конфліктів. Воно охоплює не лише відсутність війни, але й створення умов для сталого розвитку, соціальної справедливості та поваги до прав людини. Право на мир діє як у мирний час, так і під час збройних конфліктів.

МППЛ та МГП впливають на забезпечення «права на мир», хоча й з різних сторін. МППЛ встановлює стандарти поведінки держав щодо захисту прав людини, зокрема право на життя, свободу та безпеку, що є фундаментальними для мирного співіснування. Воно визначає обов'язки держав у мирний час і під час конфліктів, наголошуючи на неприпустимості порушень основних прав. МГП, з іншого боку, регулює поведінку сторін під час збройних конфліктів, прагнучи мінімізувати страждання цивільного населення та військовополонених. Воно встановлює обмеження на застосування насильства, забороняючи жорстоке поводження, тортури та напади. Ці дві галузі права потрібно вивчати у взаємозв'язку, оскільки вони взаємодоповнюють одна одну в прагненні до захисту гідності людини та миру. МППЛ забезпечує загальні рамки захисту, тоді як МГП конкретизує ці рамки в умовах збройного конфлікту. Їхня спільна мета – обмежити насильство та сприяти мирному врегулюванню конфліктів, тому виявлення й аналіз їх взаємозв'язку є необхідним для повного розуміння та ефективного застосування «права на мир».

Досліджуючи співвідношення МППЛ, МГП і права на мир, авторкою запропоновано схему, що відображає взаємодію цих трьох понять (рис. 1).



людські життя під час конфлікту, водночас як право на мир є більш широким поняттям, що охоплює всі аспекти мирного співіснування. У разі збройного конфлікту МГП має пріоритет над правом людини в тих питаннях, які воно регулює. Однак МГП не може повністю забезпечити право на мир, оскільки воно лише регулює поведінку під час конфліктів, але не запобігає їх виникненню.

Ці три поняття – міжнародне право прав людини, міжнародне гуманітарне право та право на мир – тісно взаємопов'язані, але мають різні сфери застосування та акценти. Основні права та свободи належать кожній людині незалежно від її національності, статі, етнічної приналежності, релігії чи будь-якої іншої ознаки і діють як у мирний час, так і під час збройних конфліктів, хоча в останньому випадку їх дія може бути обмежена. Тому, враховуючи комплексність і багатогранність проблеми забезпечення права на мир, постає необхідність щодо вдосконалення і розширення поняття «права на мир», розвитку інструментів забезпечення миру, посилення ролі недержавних суб'єктів. Також потрібно виділити ключові чинники, які сприяють виникненню конфліктів, і розробити інструменти для їх раннього виявлення в сучасному світі.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Багрій В. Право людини на мир: правові механізми утвердження, забезпечення та захисту (аналітична записка). Київ, 2024. URL : <https://salol.i/47543a9>
2. Ромців О. Право на мир: основні проблеми реалізації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2024. № 86, ч. 1. С. 265–270.
3. Переш І. Є., Барна О. Право на мир в системі прав людини. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2022. № 5. С. 86–90. URL : <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/270336/265696>
4. Белов Д. М., Сухан І. С. Право на мир: сучасні підходи до праворозуміння. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2023. № 5. URL : <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2023/11/124.pdf>
5. Декларація про виховання народів у дусі миру, прийнята Резолюцією ГА ООН 33/73 від 15.12.1978. URL : [https://www.un.org/ru/documents/decl\\_conv/declarations/life\\_in\\_peace.shtml](https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/life_in_peace.shtml)
6. Декларація про право народів на мир, прийнята Резолюцією ГА ООН 39/11 від 12.11.1984. URL : [https://www.un.org/ru/documents/decl\\_conv/declarations/right\\_to\\_peace.shtm](https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/right_to_peace.shtm)
7. Загальна декларація прав людини : Декларація від 10.12.1948 / Організація Об'єднаних Націй (ООН). URL : <http://surl.li/umvi>
8. Андрейченко С. С. Проблеми теорії та практики міжнародно-правової відповідальності : навч.-метод. посіб. / НУ «Одеська юридична академія». Одеса : Фенікс, 2023. 108 с. URL : <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/23465>
9. Сердюк Н. А. Розбудова України як соціальної, правової держави: теорія та практика : монографія. Київ : Видавництво «Людмила», 2019. 420 с.
10. Загальна теорія права : підручник / за заг. ред. М. І. Козюбри. К. : Ваіте, 2015. 392 с. URL : <https://www.osce.org/files/f/documents/8/f/283756.pdf>



## REFERENCE

1. Bahrii V. Pravo liudyny na myr: pravovi mekhanizmy utverdzhennia, zabezpechennia ta zakhystu (analychna zapyska). Kyiv, 2024. URL : <https://salو.li/47543a9>
2. Romtsiv O. Pravo na myr: osnovni problemy realizatsii. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu*. 2024. № 86, ch. 1. S. 265–270.
3. Peresh I. Ie., Barna O. Pravo na myr v systemi prav liudyny. *Elektronne naukovе vydannia «Analychno-porivnialne pravoznavstvo»*. 2022. № 5. S. 86–90. URL : <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/270336/265696>
4. Bielov D. M., Sukhan I. S. Pravo na myr: suchasni pidkhody do pravorozuminnia. *Elektronne naukovе vydannia «Analychno-porivnialne pravoznavstvo»*. 2023. № 5. URL : <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2023/11/124.pdf>
5. Deklaratsiia pro vykhovannia narodiv u dusi myru, pryiniata Rezoliutsiiei HA OON 33/73 vid 15.12.1978. URL : [https://www.un.org/ru/documents/decl\\_conv/declarations/life\\_in\\_peace.shtml](https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/life_in_peace.shtml)
6. Deklaratsiia pro pravo narodiv na myr, pryiniata Rezoliutsiiei HA OON 39/11 vid 12.11.1984. URL : [https://www.un.org/ru/documents/decl\\_conv/declarations/right\\_to\\_peace.shtml](https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/right_to_peace.shtml)
7. Zahalna deklaratsiia prav liudyny : Deklaratsiia vid 10.12.1948 / Orhanizatsiia Obiednanykh Natsii (OON). URL : <http://surl.li/umvi>
8. Andreichenko S. S. Problemy teorii ta praktyky mizhnarodno-pravovoi vidpovidalnosti : navch.-metod. posib. / NU «Odeska yurydychna akademiia». Odesa : Feniks, 2023. 108 s. URL : <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/23465>
9. Serdiuk N. A. Rozbudova Ukrainy yak sotsialnoi, pravovoi derzhavy: teoriia ta praktyka : monohrafiia. Kyiv : Vydavnytstvo «Liudmyla», 2019. 420 s.
10. Zahalna teoriia prava : pidruchnyk / za zah. red. M. I. Koziubry. K. : Vaite, 2015. 392 s. URL : <https://www.osce.org/files/f/documents/8/f/283756.pdf>

### **N. A. Serdiuk. THE RIGHT TO PEACE: CONTEMPORARY UNDERSTANDING AND NEW CHALLENGES**

*In a rapidly changing modern world, the concept of the «right to peace» is taking on new significance, evolving in response to global challenges such as climate change, cybersecurity, and pandemics. The changing nature of conflicts, globalization, and the growing role of non-state actors necessitate a rethinking of traditional approaches to peacebuilding. An analysis of the evolving interpretation of the right to peace is crucial for understanding contemporary trends in international relations.*

*The purpose of this study is to assess the adaptation of international law to new forms of conflict and challenges in the context of ensuring the right to peace, to analyze the legal aspects of russian aggression, including violations of international humanitarian law and international human rights law, and to evaluate the reaction of the international community from the perspective of international law.*

*The study employs a comprehensive approach that includes the analysis of international legal norms, international court decisions, documents of international organizations, and*

*scholarly works. Methods of systems analysis, comparative law, and an interdisciplinary approach that integrates knowledge from law, political science, economics, and sociology are applied.*

*The study revealed that the concept of the «right to peace» has evolved, encompassing not only the absence of armed conflict, but also the absence of violence in any form, the creation of conditions for sustainable development, and the protection of human rights. The individualization of the right to peace reflects a growing understanding that peace is the right of every person. International human rights law and international humanitarian law complement each other, creating a comprehensive system for the protection of human life and dignity.*

*International law, as a system, is constantly adapting to new forms of conflict and challenges. To effectively ensure the right to peace, a comprehensive approach is necessary, including international legal mechanisms, economic, social, and political measures. Non-state actors such as civil society, international organizations, and businesses play an important role. It is necessary to improve the concept of the «right to peace», develop peacebuilding tools, and strengthen the role of non-state actors. Key factors include conflict detection and prevention.*

*Keywords: right to peace, international human rights law, international humanitarian law, adaptation of international law, interpretation of law, international organizations, global challenges, sustainable development.*

*Стаття надійшла до редколегії 5 березня 2025 року*